

А.Ж. Сатбаева*, PhD¹

А. Сабыржан, э.ғ.к., профессор²

А. Ильяс, э.ғ.к., сениор-лектор³

Л.М. Есахметова, магистр, лектор³

«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ,

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық

университеті, Астана қ., Қазақстан¹

Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды

университеті, Қарағанды қ., Қазақстан²

Алматы технологиялық университеті,

Алматы қ., Қазақстан³

* – негізгі автор (хат-хабарларға арналған автор)

e-mail: aizhan198@mail.ru

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ӨНДЕУШІ ӨНЕРКӘСІБІ КӘСІПОРЫНДАРЫН ДАМУ ТУРАСЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ ЖАЙ-КҮЙІН ТАЛДАУ

Мақалада Қазақстанның өңдеуші өнеркәсібі кәсіпорындарын дамытудың қазіргі жай - күйін талданған. Мақаланың мақсаты - Қазақстанның өңдеуші өнеркәсібі кәсіпорындарын дамытудың қазіргі жай-күйін, үрдістерін, жағдайларын (оның ішінде жаһандық экономика шеңберінде) зерттеу. Сипаттамалық статистика әдістерін қолдана отырып - деректерді визуализациялаудың графикалық әдістері, аналитикалық кестелер, статистикалық көрсеткіштерді есептеу, статистикалық салыстыру, - өңдеу саласының негізгі сипаттамалары мен даму көрсеткіштері зерттелді. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар жөніндегі агенттіктің Ұлттық статистика бюросының статистикалық деректері негізінде он төрт жыл ішінде өнеркәсіптік өнім өндірісінің көлеміне, өңдеу өнеркәсібі салалары кәсіпорындарының өнеркәсіптік өндіріс индекстерінің өзгеруі туралы деректерге талдау жүргізілді, Қазақстанның өңдеу өнеркәсібіндегі сыртқы саудаға талдау жүргізілді. Жүргізілген талдау Қазақстанның табиғи ресурстар экспортында, өңделген өнім импортында үстемдік ететіндігін көрсетеді. Қарастырылып отырған зерттеу кезеңінде тау-кен өнеркәсібі саласында оң динамика байқалады, бұл шикізат пен ресурстарды алу көлемін ұлғайту есебінен пайдалы қазбаларды өндіру секторының айтарлықтай табысты дамуын көрсетеді. Қазақстан экономикасының қалыптасқан құрылымы, әрине, біздің ойымызша, өңдеу өндірісі саласында қолданылуы тиіс сапалы өсудің жаңа инновациялық тәсілдерін іздеуді талап етеді. Мақала зерттеушілерге, Қазақстанның өңдеу өндірісі саласындағы мамандарға арналған.

Кілт сөздер: өнеркәсіп, өңдеу өнеркәсібі, өндіріс көлемі, ЖІӨ, экспорт, импорт, Қазақстан

Ключевые слова: промышленность, обрабатывающая промышленность, объем производства, ВВП, экспорт, импорт, Казахстан

Keywords: industry, manufacturing industry, production volume, GDP, export, import, Kazakhstan

Кіріспе. Қазіргі уақытта Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық жүйесін жаңғырту стратегиялары мен бағдарламаларында өнеркәсіпті дамытуға ерекше мән беріліп отыр. Қазақстандағы өнеркәсіптік өндіріс – ұлттық экономиканың маңызды саласы. 2022 жылы ЖІӨ-дегі экономика салаларының құрылымындағы үлеске өнеркәсіптің 29,5 % (2009 жылы – 30,6 %) тиесілі болды. 2022 жылы өнеркәсіпте жұмыспен қамтылған халық санының ел бойынша үлесі 12,5 % – құрады (2009 жылы – 11,9 %).

Қазақстан өнеркәсібі төрт ірі сектордан тұрады, олардың әрқайсысы экономикалық қызмет түрлері бойынша топтарға біріктірілген көптеген кәсіпорындар мен өндірістерді қамтиды. Өнеркәсіпке тау - кен және өңдеу өнеркәсібі, электр және сумен жабдықтау өндірісі жатады.

Өнеркәсіптің ең маңызды секторы өңдеуші өндірісі болып табылады, оның кәсіпорындары нарықтық жүйеде көбею процестерінің дамуын қамтамасыз етеді, нарық субъектілерінің экономикалық қызметін өндіріс үшін қажетті материалдармен және құралдармен қамтамасыз етеді, өндіріс процесінде инновацияларды белсенді түрде жасайды және енгізеді.

Мақаланың мақсаты - Қазақстанның өңдеуші өнеркәсібі кәсіпорындарын дамытудың қазіргі жай-күйін, үрдістерін, жағдайларын (оның ішінде жаһандық экономика шеңберінде) зерттеу.

Қазақстандағы өңдеуші өнеркәсіптің қазіргі жай-күйі мен даму үрдісін талдау: саланың дамуының негізгі сипаттамалары мен көрсеткіштерін зерттеу. Бұдан басқа, ҚР Ұлттық статистика

бюросының статистикалық деректері негізінде он төрт жыл ішінде саладағы еңбек өнімділігіне талдау жүргізіп, Қазақстандағы халықаралық саудадағы өңдеу өнеркәсібінің рөлін зерттеу керек.

Мақалада статистика зерттеу әдістері қолданылады: деректерді визуализациялаудың графикалық әдістері, аналитикалық кестелер, статистикалық көрсеткіштерді есептеу, статистикалық салыстыру.

Әдебиеттік шолу. Қазіргі ғылыми әдебиетте мемлекеттік өнеркәсіптік және инновациялық саясаттың тиімділігі, қызметті ынталандыру тетіктерінің тиімділігі туралы мәселе ерекше өзектілікке ие болды [1,2]. Өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының қызметін ынталандыру шаралары мен құралдары белсенді талқыланып, қарқынды дамып келеді. Мемлекет тарапынан ынталандырушы шаралардың арқасында кәсіпорындардың қызметін дамытудың оң мысалдары: инновацияларға шығыстарды ұлғайту, ғылыми зерттеулердің нәтижелеріне қызығушылықты арттыру, ғылыми және ғылыми-білім беру ұйымдарымен ынтымақтастықты кеңейту талқыланады [2].

Қазақстанда осы саладағы, нақты айтқанда кәсіпорындардың өнімділігімен, бәсекеге қабілеттілігімен және инновациялық әрекеті моделімен байланысын, дамытуға түрлі ынталандырушы шаралардың үлесін, кешенді бағалау жүргізілген зерттеулердің жеткіліксіздігі байқалады. Мемлекеттік саясаттың өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының әрекетіне әсерін жүйелі түрде қарастыратын зерттеулер одан да аз. Әрекет стратегиялары туралы алынған эмпирикалық деректер бизнестегі инновацияларды ынталандырудың қолданыстағы тетіктерінің рөлін нақтылауға және бәсекеге қабілеттілікті арттыру мақсатында саясаттың мазмұнына олардың «сұраныстарын» бағалауға мүмкіндік береді [3].

Мемлекеттік бағдарламалар аясында өңдеуші өнеркәсіп саласы кәсіпорындарының қолдау көрсету және ынталандыру шараларына республикалық бюджеттен қомақты сомалар бөлінеді. Осыған қарамастан, инновацияларға жұмсалатын шығындардың тиімділігі және ЖІӨ-дегі инновациялық өнімнің үлестік көрсеткіштеріндегі инновациялық қызметтің нәтижесі әлі де төмен деңгейде.

Негізгі бөлім (нәтижелер мен талқылау)

Өңдеу өндірісі кәсіпорындарының қызмет түрлеріне мыналар жатады:

- тамақ және сусындар өндірісі;
- тоқыма бұйымдарын, киім және былғары бұйымдарын өндіру;
- жиһаз өндірісі;
- целлюлоза-қағаз өнімдерін өндіру;
- құрылыс материалдарын өндіру;
- полиграфиялық қызмет;
- кокс, резеңке және пластмасса бұйымдарын, мұнай өңдеу өнімдерін өндіру;
- фармацевтикалық өндіріс;
- металлургия өндірісі, түсті және қара металдар өндірісі, прокат;
- химиялық және мұнай-химия өнімдерін өндіру;
- электрондық өнімдерді, компьютерлерді, машиналарды, электр жабдықтарын өндіру;
- автокөлік құралдарын өндіру;
- машиналар мен жабдықтарды жөндеу және қызмет көрсету.

1-кестеде Пайдалы қазбаларды өндіру секторындағы және Қазақстанның өңдеу өндірісіндегі өнеркәсіп өнімін өндіру көлемі бойынша салыстырмалы деректер келтірілген. 2009 жылдан 2022 жылға дейінгі зерттеу кезеңін таңдау келесі себептерге байланысты:

- 2009 жылдан бастап өңдеуші сала кәсіпорындарының 2008-2009 жылдардағы әлемдік экономикалық дағдарыстан шығуы, оның себептері мен салдарын түсіну;

- Қазақстан Республикасын үдемелі индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі 2010-2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаны (ҮИИДМБ) [4] және одан кейінгі бағдарламаларды іске асырудың басталуы: Қазақстан Республикасын индустриялық-инновациялық дамытудың 2015-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (ИИДМБ-1) [5], Қазақстан Республикасын индустриялық-инновациялық дамытудың мемлекеттік бағдарламасы (ИИДМБ-2) 2020-2025 жылдар [6].

Осылайша, 2009 жылдан 2022 жылға дейінгі зерттеу кезеңі Қазақстанның өңдеу өнеркәсібінің жай-күйіне ретроспективті талдау жүргізуге, сондай-ақ саланы дамытудың қабылданған мемлекеттік бағдарламаларының қолданбалы нәтижелілігіне талдау жүргізуге мүмкіндік береді.

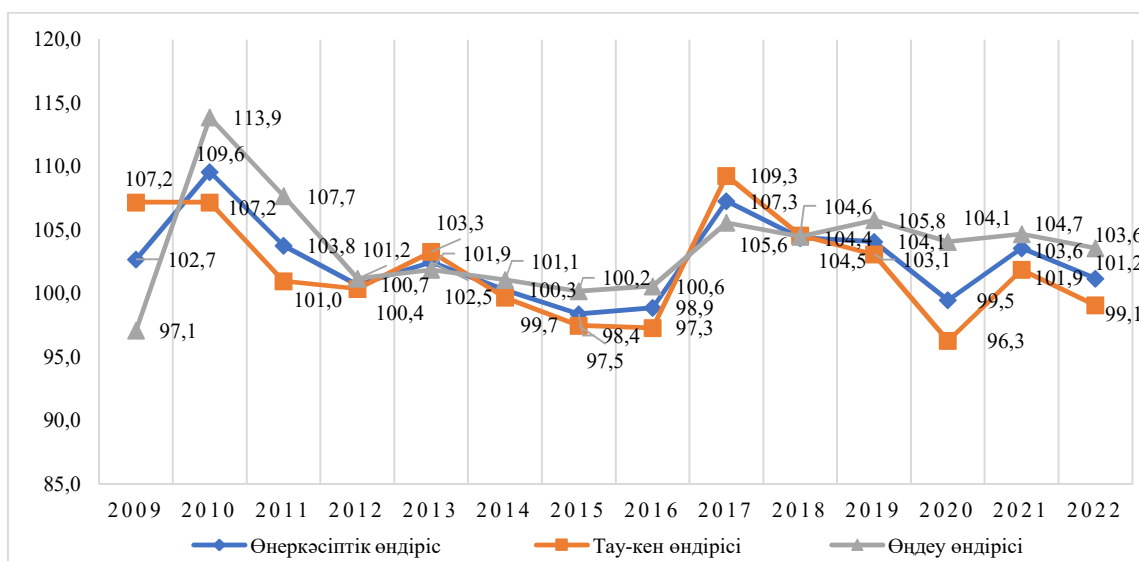
Өнеркәсіп өнімін өндіру көлемі, млрд. теңге*

Атауы	Жылдар													2022/2009 жылдар өзгерісі		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	+/-	%
Өнеркәсіптік өндіріс	9122	12106	15929	16852	17834	18529	14931	19027	22790	27218	29380	27028	37606	48777	39655	434
Өңдеу өндірісі	2946	3845	4801	5447	5853	6090	5978	8047	9401	10404	11573	13232	17121	21161	18215	618
Тау-кен өндірісі	5502	7420	10081	10242	10697	11060	7521	9398	11569	14877	15978	11785	17986	24926	19424	353

* ҚР СЖРА ҰСБ деректері негізінде авторлармен құрастырылған

1-кестедегі мәліметтерден 2009 жылдан бастап 2022 жылға дейін барлық өнеркәсіптік өнімдер мен өңдеу өндірісінің өндірісі ақшалай түрде үздіксіз өсіп келе жатқандығы көрінеді. Мәселен, 2009 жылдан 2022 жылға дейін өнеркәсіптік өндіріс 39 655 млрд.теңгеге немесе 434%-ға өсті. Осы кезеңде өңдеу өнеркәсібінің өндіріс көлемі 18 215 млрд. теңгеге немесе 618%-ға өсті. Пайдалы қазбаларды өндіру секторында 2015 және 2016 жылдары құлдырау орын алды, ол 2017 жылы 2014 жылмен салыстырғанда 11 060 млрд.теңгеден 11 569 млрд. теңгеге дейін немесе 509 млрд. теңгеге ұлғайды. 2012 жылдан бастап Қазақстанда өндірілетін негізгі шикізат тауарларының бағасының төмендеу үрдісі байқалды. Әлемдік шикізат нарығындағы бағалардың төмендеуі ұлттық экономиканың өсуіне теріс әсер етті: мысалы, 2014 жылдың ортасынан бастап мұнай нарығында шикізаттың көптігі байқалды, оның себептері бірнеше факторлар болды – мұнай өндірудің өсуі; ОПЕК-ке кіретін елдердің мұнай өндіруге квоталарды төмендетуден бас тартуы; АҚШ-тағы тақтатаас мұнайын өндірудің өсуі; жаһандық тұтынудың әлсіз өсуі. Нәтижесінде 2014 жылдың соңына қарай мұнай бағасының екі есеге төмендеуі байқалды, бұл бес жылдық ең төменгі көрсеткіш болды. 2016 жылы Қазақстанда өндірілетін негізгі металдардың бағасы шамамен 60%-ға төмендеді. Мұның бәрі 2015 және 2016 жылдары ЖІӨ-нің нақты өсуінің сәйкесінше 1,2 және 1%-ға дейін төмендеуіне әкелді, бұл 1990 жылдан бері байқалмады.

1-суретте Қазақстандағы 2009-2022 жылдардағы өнеркәсіптік өндіріс индекстерінің өзгеруі туралы деректер суреттелген.

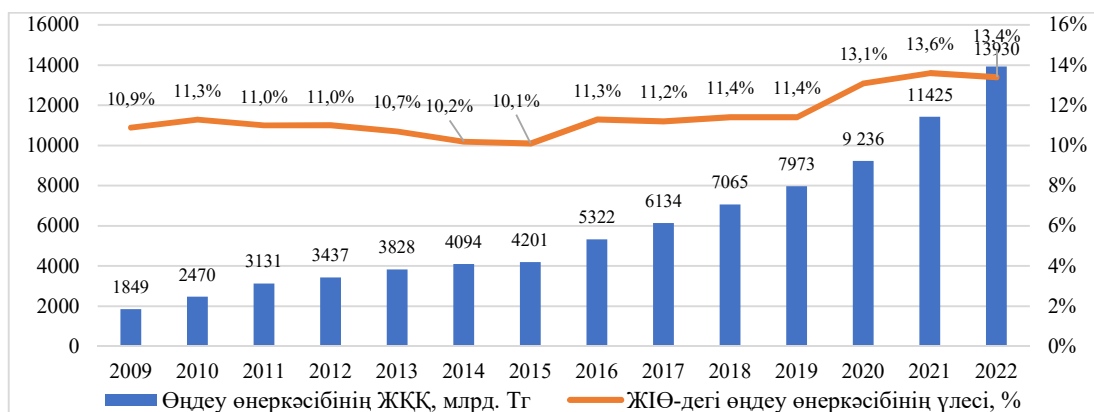
1-сурет. 2009-2022 жылдардағы Қазақстандағы өнеркәсіп өндірісінің индексі (өткен жылға пайызбен)*

* ҚР СЖРА ҰСБ деректері негізінде авторлармен құрастырылған

1-суреттің деректерінен Қазақстандағы өнеркәсіптік өндіріс индекстерінің өткен жылға пайызбен жыл бойынша өзгеру үрдістері байқалады. 2022 жылы өнеркәсіптік өндірістің нақты көлем индексі 101,2% құрады, ал 2009 жылы ұқсас индекс 102,7% құрады. 2022 жылы Пайдалы қазбаларды өндіру секторындағы бұл индекс 99,1%-ға, ал өңдеу өндірісі секторында – 103,6%-ға тең болды, салыстыру үшін 2009 жылы тиісінше 107,2 және 97,1 болды. Тау-кен өнеркәсібі және карьерлерді қазу саласындағы нақты көлем индексінің өзгеруінің оң динамикасы негізінен пайдалы қазбаларды өндіру көлемін ұлғайту есебінен бірнеше жылдар бойы саланың табысты дамуын айғақтайды.

Бұдан әрі Қазақстандағы өңдеу өндірісі секторын зерттеуге толығырақ тоқталайық.

2-суретте өңдеу өнеркәсібінің ЖҚҚ көрсеткіштерінің және Қазақстанның ЖІӨ-дегі өңдеу өнеркәсібінің үлесінің өзгеруі туралы деректер келтірілген.

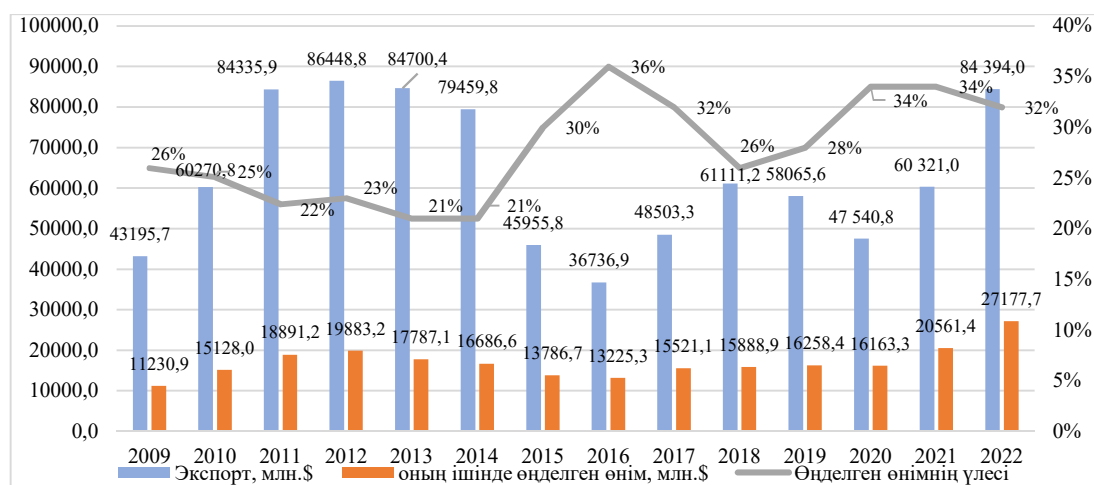
2-сурет. Қазақстанның ЖІӨ-дегі өңдеу өнеркәсібінің үлесі*

* ҚР СЖРА ҰСБ деректері негізінде авторлармен құрастырылған

2-суреттің деректерін талдау көрсеткендей, 2022 жылы Қазақстанның өңдеу өндірісі секторының жалпы қосылған құны 13930 млрд.тенгені құрады, 2009 жылмен салыстырғанда бұл көрсеткіш 12081 млрд. теңгеге (немесе 7,5 есе) өсті. Өңдеу өндірісінің өсуіне қарамастан, 14 жыл ішінде ЖІӨ-дегі өңдеу өнеркәсібінің үлесі небәрі 2,5 пайыздық тармаққа өсіп, 2022 жылы 13,4%, ал 2009 жылы 10,9% құрады. Сондай-ақ, 2010 жылдан 2015 жылға дейін осы көрсеткіштің өзгеруінің теріс үрдісі байқалады.

Бұған дейін 2014 жылдың аяғынан бастап Қазақстанда өндірілетін негізгі шикізат ресурстарына бағаның күрт төмендеуі байқалған болатын. Сондықтан шикізат ресурстары бағасының Қазақстанның ЖІӨ-дегі өңдеуші өнеркәсіп үлесі көрсеткішінің өзгеруіне әсері туралы болжау қисынды.

Әрі қарай Қазақстанның өңдеу өнеркәсібіндегі сыртқы сауда көлемі туралы деректерді талдаймыз (3-сурет).

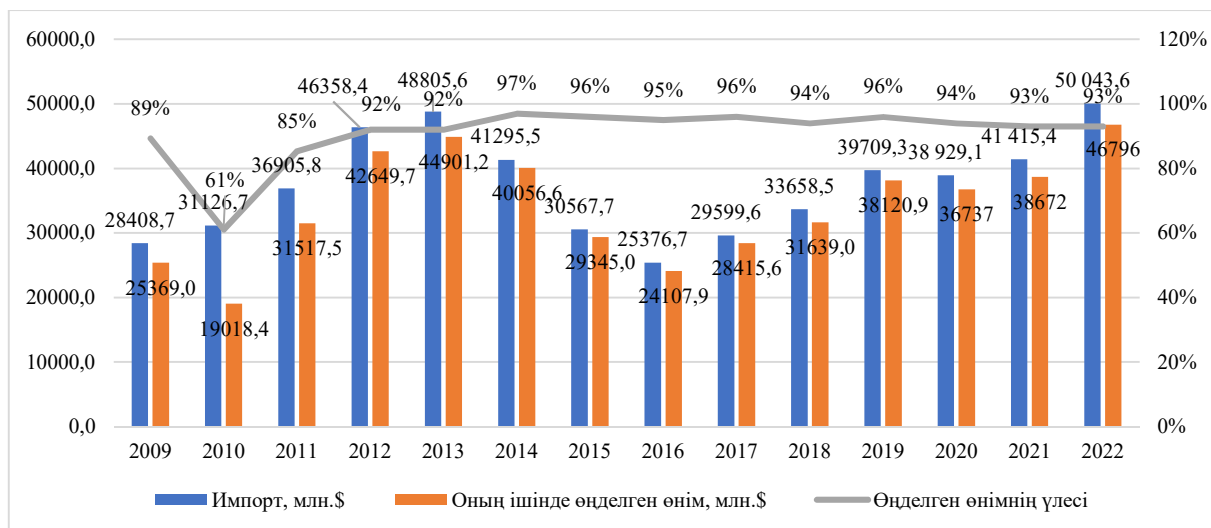

3-сурет. Өңделген өнім экспорты*

* ҚР СЖРА ҰСБ деректері негізінде авторлармен құрастырылған

3-суреттің деректері 2012 жылдан 2022 жылға дейінгі кезеңде отандық өнімнің жалпы экспорты 86 448 млн. АҚШ долл. 84 394 млн. АҚШ долл. 1 514 млн. АҚШ доллары немесе -1,7%. Бұл көрсеткіш 2022 жылы 2009 жылмен салыстырғанда 41 198,3 млн. АҚШ, немесе 95,3%. 2009-2022 жылдар аралығындағы кезеңде өңдеуші өнеркәсіп өнімі экспортының жалпы экспорттағы үлесінің өсуі де біртекті емес. Ең үлкен өсім 2016 жылы 36%-ға өсті, бұл ретте биыл Жалпы экспорт көрсеткішінің ең төменгі мәнін байқауға болады. 3-суреттегі деректерден Жалпы экспорт үлесінің қысқаруы өңдеу өнімдерінің экспорт үлесінің ұлғаюына әкелетінін көруге болады, яғни екі көрсеткіштің кері корреляциялық тәуелділігі байқалады.

Өңделген өнім импортына талдау жасайық (4-сурет).

4-сурет. Өңделген өнім импорты*

* ҚР СЖРА ҰСБ деректері негізінде авторлармен құрастырылған

4-суреттегі мәліметтерден 2009 жылдан 2022 жылға дейін өңделген өнімнің импорты 89-дан 93%-ға, яғни 4 пайыздық тармаққа өскенін байқауға болады.

Қазақстанның өңдеу өнеркәсібіндегі сыртқы сауданы талдау бірқатар қорытынды жасауға мүмкіндік береді:

- қазақстандық экспорттың төрттен бір бөлігі өңдеуші өнеркәсіп өніміне тиесілі, ал экспорт құрылымындағы басым үлесі пайдалы қазбаларды өндіру секторына тиесілі;
- Жалпы экспорт үлесінің қысқаруы өңдеуші өнім экспортының үлесінің ұлғаюына әкеп соғады, яғни екі көрсеткіштің кері корреляциялық тәуелділігі байқалады;
- Импортың 93% – өңделген өнім алады.

Қорытынды. 2022 жылы ЕАЭО елдеріндегі ЖІӨ – дегі өңдеу өндірісінің ең жоғары үлесі Беларусьте – 24,1%, Қазақстанда – 13,4% байқалады. Армениядағы ЖІӨ – дегі өңдеу өндірісінің төмен үлесі – 11,3%, Қырғызстанда – 12,4%. Осылайша, ұлттық экономиканың өсуіндегі негізгі қозғаушы күш болып табылмайтын Қазақстандағы өңдеуші өндіріс секторының іске қосылмаған әлеуеті туралы алдын ала қорытынды жасауға болады.

Осылайша, жүргізілген талдау Қазақстанның табиғи ресурстар экспортында, өңделген өнім импортында үстемдік ететіндігін көрсетеді. Қарастырылып отырған зерттеу кезеңінде тау-кен өнеркәсібі саласында оң динамика байқалады, бұл шикізат пен ресурстарды алу көлемін ұлғайту есебінен пайдалы қазбаларды өндіру секторының айтарлықтай табысты дамуын көрсетеді. Қазақстан экономикасының қалыптасқан құрылымы, әрине, біздің ойымызша, өңдеу өндірісі саласында қолданылуы тиіс сапалы өсудің жаңа инновациялық тәсілдерін іздеуді талап етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Dudin M.N., Bezbakh V.V., Galkina M.V., Rusakova E.P., Zinkovsky S.B. Stimulating Innovation Activity in Enterprises within the Metallurgical Sector: the Russian and International Experience // TEM Journal. – 2019. – №8(4). – P. 1366-1370.

2. Świadek A. Sales range and innovative activity in the manufacturing system of Poland // *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*. – 2018. – №13(4). – P. 725-740.
3. Baymmamadli N. How to increase efficiency at manufacturing firms: expanding innovation activities // *Economic and Social Development: Book of Proceedings*. – 2020. – № 4. – P. 440-446.
4. Указ Президента Республики Казахстан. О Государственной программе по форсированному индустриально-инновационному развитию Республики Казахстан на 2010-2014 годы: утв. 19 марта 2010 года, №958 // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U100000958>.
5. Указ Президента Республики Казахстан. Об утверждении Государственной программы индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2015-2019 годы: утв. 1 августа 2014 года, №874 // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31588425.
6. Постановление Правительства Республики Казахстан. Об утверждении Государственной программы индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2020-2025 годы: утв. 31 декабря 2019 года, №1050 // <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900001050>.

REFERENCES

1. Dudin M.N., Bezbakh V.V., Galkina M.V., Rusakova E.P., Zinkovsky S.B. Stimulating Innovation Activity in Enterprises within the Metallurgical Sector: the Russian and International Experience // *TEM Journal*. – 2019. – №8(4). – P. 1366-1370.
2. Świadek A. Sales range and innovative activity in the manufacturing system of Poland // *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*. – 2018. – №13(4). – P. 725-740.
3. Baymmamadli N. How to increase efficiency at manufacturing firms: expanding innovation activities // *Economic and Social Development: Book of Proceedings*. – 2020. – № 4. – P. 440-446.
5. Ukaz Prezidenta Respubliki Kazahstan. O Gosudarstvennoj programme po forsirovannomu industrial'no-innovacionnomu razvitiju Respubliki Kazahstan na 2010-2014 gody: utv. 19 marta 2010 goda, №958 [Decree of the President of the Republic of Kazakhstan. On the State Program for Accelerated Industrial-Innovative Development of the Republic of Kazakhstan for 2010-2014: approved. March 19, 2010, No. 958] // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U100000958> [in Russian].
5. Ukaz Prezidenta Respubliki Kazahstan. Ob utverzhdanii Gosudarstvennoj programmy industrial'no-innovacionnogo razvitija Respubliki Kazahstan na 2015-2019 gody: utv. 1 avgusta 2014 goda, №874 [Decree of the President of the Republic of Kazakhstan. On approval of the State Program for Industrial and Innovative Development of the Republic of Kazakhstan for 2015-2019: approved. August 1, 2014, No. 874] // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31588425 [in Russian].
6. Postanovlenie Pravitel'stva Respubliki Kazahstan. Ob utverzhdanii Gosudarstvennoj programmy industrial'no-innovacionnogo razvitija Respubliki Kazahstan na 2020-2025 gody: utv. 31 dekabrya 2019 goda, №1050 [Decree of the Government of the Republic of Kazakhstan. On approval of the State Program for Industrial and Innovative Development of the Republic of Kazakhstan for 2020-2025: approved. December 31, 2019, No. 1050] // <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1900001050> [in Russian].

Сатбаева А.Ж., Сабыржан А., Ильяс А., Есахметова Л.М.

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАЗАХСТАНА

Аннотация

В статье проанализировано современное состояние развития предприятий обрабатывающей промышленности Казахстана. С использованием методов описательной статистики - графические методы визуализации данных, аналитические таблицы, расчет статистических показателей, - исследованы основные характеристики и показатели развития обрабатывающей отрасли промышленности. На основе статистических данных Бюро национальной статистики Республики Казахстан Агентства по стратегическому планированию и реформам за 14 лет проведен анализ объема производства промышленной продукции, данных об изменении индексов промышленного производства предприятий отраслей обрабатывающей промышленности, проведен анализ внешней торговли в обрабатывающей промышленности Казахстана. Сделан вывод о доминировании в экспорте Казахстана природных ресурсов, в импорте обработанной продукции. В сфере горнодобывающей промышленности за рассматриваемый исследовательский период отмечается позитивная динамика, что

свидетельствует о довольно успешном развитии сектора добычи полезных ископаемых за счет наращивания объемов извлечения сырья и ресурсов. Сложившаяся структура экономики Казахстана закономерно требует поиска новых инновационных подходов качественного роста, которые, на наш взгляд, следует применить в сфере обрабатывающего производства. Статья предназначена для исследователей, специалистов в сфере обрабатывающего производства Казахстана.

Satbayeva A., Sabyrzhan A., Ilyas A., Yesakhmetova L.

**ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF ENTERPRISES
IN THE MANUFACTURING INDUSTRY OF KAZAKHSTAN**

Annotation

The article analyzes the current state of development of manufacturing enterprises in Kazakhstan. Using descriptive statistics methods - graphical methods of data visualization, analytical tables, calculation of statistical indicators - the main characteristics and indicators of development of the manufacturing industry were studied. Based on statistical data from the Bureau of National Statistics of the Republic of Kazakhstan Agency for Strategic Planning and Reforms for 14 years, an analysis of the volume of industrial production, data on changes in industrial production indices of enterprises in manufacturing industries was carried out, and an analysis of foreign trade in the manufacturing industry of Kazakhstan was carried out. It was concluded that natural resources dominate in Kazakhstan's exports and in the import of processed products. In the mining industry over the period under review, positive dynamics have been noted, which indicates a fairly successful development of the mineral extraction sector due to increasing volumes of extraction of raw materials and resources. The current structure of the economy of Kazakhstan naturally requires the search for new innovative approaches to qualitative growth, which, in our opinion, should be applied in the field of manufacturing. The article is intended for researchers and specialists in the field of manufacturing in Kazakhstan.

